

ÖZGÜL KILINÇARSLAN

Şarkılara sergi yapmak

“Wild is the Wind” sergisi ile Nina Simone’un büyüleyici yorumunu bize tekrar hatırlatan Hayal İncedoğan, şarkılarla savrulabilen biri olduğunu, bu nedenle onu sarsacak daha güçlü bir şey çıkana kadar şarkılara sergi yapmaya devam edeceğini söylüyor.

62

Fotoğraflar: Güzide Yeni pazarlı

Michel Tournier bir denemesinde “Merdiven götürdüğü yerin öncelemesidir” diyordu. Ne zaman uzun bir merdivenden çıksam bu cümleyi hatırlarım. Az sonra gireceğim atölyenin de aslında bu merdivenlerden başladığını biliyorum. En son Borga (Kantürk) ile birlikte Hayal’in 2012’de Amerikan Hastanesi “Operation Room” da açtığı ilk kişisel sergisi “Wild is the Wind / Rüzgar Yabanidir”den önce gelmiştik bu atölyeye. Kişisel sergisini hazırladığı o günlerde geldiğim atölye ile bugün

ziyaret ettiğim atölye arasında farklar var. Burayı, kendine ait devinimleri olan, yaşayan canlı bir organizma olarak görmemin de bu farkları hissetmemde etkisi olabilir. Hayal’i ve atölyelerini uzun zamandır tanıyorum. Belki de bu yüzden burayı ölçülebilir, sınırları belli bir oda gibi algılayamıyorum. Bir odadan çok sanatçısının bir uzantısı, bir uzvu gibi. Hangi odaya sıkıştırırsanız sıkıştırın atölye kendisini sanatçısının bir parçası olarak yeniden biçimliyor. Aynı mimari yapının içindeki benzer odalar olsa bile her sanatçının atölyesi

“kendine ait bir oda”. Tam da bu nedenle sanatçısına münhasır bir alan. Eğer yeterince dikkatli bakarsanız bir sonraki serginin ipuçlarını atölyenin farklı köşelerinde bulabilirsiniz. Eğer sanatçının kişisel sergisi için önünde biraz zamanı varsa, taslaklar, krokiler, eskizler zamanıysa, atölyenin boşluğu ile sanatçının zihninin doluluğu ters orantılıdır. Okunacak çok kitap, izlenecek çok film, dinlenecek çok şarkı vardır. Hatta üst üste aynı şarkının dinlendiği, sözlerin şekil değiştirdiği, kelimelerin ayrıldığı ve tekrar birleştiği anlar gelir.

Müziğin, şarkıların Hayal için ne kadar belirleyici olduğunu biliyorum. Geçen yılki sergisini “Wild is the Wind”i hatırlıyorum. Şimdi de şarkıların etkisinden bahsederken çok net. Hatta biraz da o şarkılar gibi tutkulu. Şarkılarla savrulabilen biri olduğunu, bu nedenle onu sarsacak daha güçlü bir şey çıkana kadar şarkıların sergilerinde başrol oyuncusu olacağını söylüyor. Yeni sergisindeki başrol oyuncusu 50’lerden günümüze uzanan bir hayat hikâyesine sahip. Şarkının farklı yorumlarından alınmış bölümlerin

Atölyedeki malzemelerden, yağlıboya ve airbrush çalışmaların şu sıralar yoğunluk kazandığını anlayabiliyorum. Bir başka köşede duran defterler ve çizimler başka çalışmaların da gündemde olduğunun habercisi.

elektronik altyapılarla birleştirilmiş hali sanırım son zamanlarda en çok dinlediği şarkı. Geçtiğimiz Kasım ayında Contemporary İstanbul'da yer alan resmindeki DJ ve onun yarattığı atmosfer, yeni çalışmalarını da etkisi altına almış gibi duruyor. 2012 tarihli bu resmin adı yine bir şarkıya referans veriyor; "Dust in the Wind." Rüzgarda bir toz zerresi ya da okyanusta bir su damlası benzetmesi atmosfere dair yeterince ipucu barındırıyor. Rüzgar metaforu bizi bir önceki sergi ile bir sonraki sergi arasındaki ilişkiye bağlıyor. Resmin, öncesindeki anlar ve sonrasındaki anlar eş zamanlı olarak tek bir anda birleşiyor gibi.

Atölyedeki malzemelerden, yağlıboya ve airbrush çalışmaların şu sıralar yoğunluk kazandığını anlayabiliyorum. Bir başka köşede duran defterler ve çizimler başka çalışmaların da gündemde olduğunun habercisi. Henüz hazırlık aşamasında olan bu projelerin sürprizlerini bozmuyoruz. Ama bütün bu eskizler, bir önceki sergisinde gördüğümüz letterprint baskı çalışmaların, neon ışıkların ve yeni videoların üretileceğine işaret ediyor. Onun üretimleri her zaman malzemenin ve teknik sınırlamaların ötesine geçme eğiliminde. Duygunun ya da halet-i ruhiyenin gerektirdiği, talep ettiği, uygun düştüğü şekli ile farklı malzeme ve tekniklerde ortaya çıkabilen ortak bir atmosfer arayışı. Hayal'in çalışmalarına baktığımda konunun ya da tekniğin değişimine rağmen ortak bir arayışın kendini devam ettirdiğini hissederim. 2007'de School of Visual Arts'ın misafir sanatçı programında LED ışıklandırmaları kullanarak yaptığı çalışmadan bu yana müzikle kurduğu ilişki hiç kesilmeden devam ediyor. Aslında müziğin, şarkı sözlerinin etkisinden de öte sesin etkisinden bahsetmek gerekebilir. "Wild is the Wind" sergisinde yer alan yine aynı isimli video çalışmasında, melodik olanın dışındaki bu ses

arayışı epeyce belirgindi. Atölyedeki sohbetimize dayanarak, onun işlerinde sesin etkisinin giderek daha da artacağını söyleyebilirim. Bunları konuştuğumuzda ister istemez aklıma 2009 tarihli, Morton Feldman'ın müziği ile ilişkilendirdiği 'Fısıltı ve Gözyaşı' resmi geliyor. Siyah su borularının arasından sızan su görseli ile boş bir mekânda yankı yapan su damlasının sesinin birleşim kümesi.

Onun deyimiyle şarkılarla savrulmak, üretimini tetikleyen önemli bir unsur. Bu karşılaşma hatta biraz daha sert bir ifade ile çarpışma hali, ışın atmosferini oluşturuyor. Ama sanırım bunun yalnızca şarkıyı dinlemek, şarkıyla duygusal bir bağ kurmak olmadığının altını çizmek gerekiyor. Şarkının kendine ait bir tarihinin, hikâyelerinin, insanların olması ve bütün bunların Hayal'in tarihi, hikâyeleri ve insanları ile buluşması. Bir bakıma parçalara ayırma, parçaları inceleme, kendini parçalara bölme, kendi parçalarına bakma süreçleri. Atölyede 'Wild is the Wind' videosunu bir kez daha izliyorum. Onun için yapıtına tekrar bakmanın duygusal bir zorluğunun olup olmadığını düşünüyorum. Bu videonun duygusal biraz da tensel bir tarafı var. Sorularımı yanıtlamaya devam ediyor, sadece birkaç sefer videonun sesini dinlediğini fark ediyorum. Videoda görüntü ile birlikte akan sözler, Tindersticks'in "My Sister" şarkısından.

*"Here I am, this is me
I am yours and everything about
me, everything you see
If only you look hard enough..."*

Sanki şarkının sözleri videonun sözlerine dönüşürken yapıtla sanatçının arasındaki gelişen gerilimli ilişkiye doğru evrilmiş. İzleyici de buna tanıklık ediyor gibi. Sanatçı yapıtla birlikte, yapıtın içinde hatta yapıt olarak kendini sunuyor. Performatif bir durum bu. Ama performansın gerçekleştiği eşzamanda değiliz. Başka bir zamanda gerçekleşmiş bir eylemin kayıtlarını

izlemiyorum. Her ikisi de değil. Performansın zamanı ile benim onu izlediğim zaman arasındaki farkın bir an için kaybolduğu görüntüler, sesler var. 'Wild is the Wind' videosu, yapıt, sanatçı ve izleyici arasındaki deneyime bir davetiye.

Geçmişten, gelecekte ve devam eden projelerden konuşuyoruz. Birbirlerinden bağımsız değerler çünkü. Virginia Woolf'un satırları, neon enstalasyonda Hayal'in kendi el yazısı ile karşımıza çıkmıştı. Yeni çalışmalarının arasında sanat nesnesi olarak mektubun devreye gireceğinden bahsediyor. Mektup bence başlı başına bir metafor, içine bir sürü anlamı dahil edebileceğiniz kocaman bir evren. Diğer taraftan kalemle kağıda yazma eylemi, el yazısı, gittikçe daha uzağımıza düşüyor gibi. Kalemle bir kağıda yazı yazmak, çizim yapmaya, resim yapmaya ifade etmeye, anlatmaya sanki bir parça daha yakın. Mektupların nasıl biçimleneceğini, neye, kime, nasıl olduğunu sormuyorum. Sadece kağıda yazma eyleminin kendisi bile beni birçok yere sürüklerken, mektupların alanına henüz girmiyorum. Üretim alanının kendine ait bir dinamiği var. Bu dinamiği bozmamak gerekiyor. Bazen meraktan, bazen heyecandan bazen kendi üretimimize daha çok sahip çıkmak adına bir diğer üretim alanına müdahale edebiliyoruz. Bu denklemin her iki ucunda da zaman zaman bulunduğum için bir atölyeye girdiğimde kapalı duran bir eskiz defterini açmamak gerektiğini biliyorum. Bu nedenle bütün merakıma ve heyecanıma rağmen mektupları sormuyorum. Bekliyorum. ■

1 'Dust in the Wind', tuval üzerine akrilik, 140x200 cm, 2012
2 'Aramızda', tuval üzerine akrilik, 140x200 cm, 2012
3 'Geçmişe Düşüşler', tuval üzerine akrilik, 165x250 cm, 2012